

Nationaløkonomisk Forening

afholdt Møde Onsdagen d. 20 Januar. Til ny Medlemmer optoges: Landstingsmand Larsen, Grosserer Augustin Gamèl og Stenograf With.

Møntdirektøren Etatsraad Levy holdt et Foredrag om

Det ny Møntsystem.

Etatsraad Levy vilde som en Fortsættelse af sit i Foreningen i Januar Maaned f. A. om Guldfodens Indførelse holdte Foredrag (Nationaløk. Tidsskr. 3dje Binds 1ste og 2det Hæfte) denne Gang meddele, hvad der var foretaget for at forberede Indførelsen af det ny Møntsystem.

Man maatte erindre, at der ved Møntloven af 23 Maj 1873 tilsigtedes tvende iøvrigt af hinanden uafhængige Reforme: Indførelsen af Guld i Stedet for Sølv som Værdimaaler og Indførelsen af en ny Regneenhed baseret paa Decimalsystemet. I og for sig havde man kunnet vedtage den ene af disse Reforme uden den anden. I Mødet i Fjor havde Taleren angivet de Grunde, der vare bestemmende for først at sørge for Guldmøntfodens fremfor Regneenhedens Indførelse. Det vigtigste Hensyn var Sølvets stadige Værdiforringelse, dets Betydning kunde bedst skjønnes deraf, at medens Taleren havde omsat det store Kvantum Sølv, der for Statens Regning skulde ombyttes til Guld til en Pris af $58\frac{1}{2}$ Pence pr. Unze, var Prisen nu ikkun $57\frac{1}{2}$ Pence eller 2 pCt. lavere. Dernæst kunde Guldmønterne benyttes i Overgangsperioden jævnsides med den gamle Sølv mønt og endelig udkrævede Forbruget af Guldmønt et ringe Antal i Forhold til Antallet af Møntstykker,

Gjennemførelsen af Regneenheden udkrævede. Efter at man i Marts Maaned f. A. havde udmøntet Guldmønter til Beløb af 27 Millioner Kroner, gjaldt det om at lægge en bestemt Plan for Arbejderne til at føre Regningsenheden frem.

Denne Overvejelse maatte først gaa ud paa, hvilke Møntstykker man skulde begynde med, store eller smaa. Efter Møntloven skulde der være 1- og 2-Kronestykker, men da Landet var rigeligt forsynet med hele og halve Dalere, der saa temmelig svarede til disse Møntstykker, fandt man det naturligt at begynde med de smaa, af hvis Inddeling det ny System, Decimalsystemet, jo navnlig er afhængig. Et andet Spørgsmaal var det, hvilke Møntstykker vi skulde vælge. Om 40-Ørestykker kunde der ikke og vilde der ikke blive Tale, da dette Møntstykke var kommet ind i Loven af Hensyn til de bestemte Fordringer i denne Retning, som under den internationale Kommissions Forhandlinger vare fremsatte fra norsk Side, da denne Mønt var lig 12 Sk. norsk. Baade her og andetsteds havde der vist sig Ønske om større Spring i Mønt-rækken, saa at man, naar man følte i sin Lomme, strax kunde mærke, hvilke Møntstykker det var, man havde. Derfor var det Talerens Mening, at man helst skulde slaa en Streg over 50-Ørestykkerne og indskrænke sig til at have to store Sølvmønter, enkelte og dobbelte Kroner, og to smaa Sølvmønter, 25- og 10-Ørestykker, for Resten Bronze. Det vilde ogsaa nærmest være svarende til de nuværende Forhold, da de mest gængse Mønter havde været Dalere, Marker, 4 og 1 Sk.; thi Halvdaleren har aldrig været benyttet i noget stort Omfang. En lang Møntække bestaaende af Mønter, hvoraf hver følgende Mønt var netop Halvdelen af den foregaaende hindrede enhver hurtig Expedition ved alle Betalinger og Vexlinger, da man maatte skjænke hvert enkelt Møntstykkets Værdi for megen Opmærksomhed. En tilstrækkelig Mængde 25-Ørestykker vilde afhjælpe Savnet af 50-Øre.

Det næste Spørgsmaal, der havde rejst sig, var, om man skulde indføre de ny Mønter successivt eller paa én Gang. Han havde ubetinget foretrukket den sidstnævnte Fremgangsmaade, navnlig af Hensyn til, at den gamle Mønt

hurtig kunde blive unddraget Omsætningen ved ét paa én Gang opstaaende bestemt Tryk. Ogsaa Bekostningerne spillede ved denne Afgjørelse en Rolle. Tidligere havde man ved Udmøntningen af Smaamønt paaregnet 4 pCt. Udgifter, men ved den nu stedfundne Udmønt havde man, uagtet Arbejdslønnen var højere og Kul dyrere, dog faaet Udgifterne nedsatte til omtrent det Halve, fordi man havde drevet Forretningen en gros. Et Hensyn, der maatte tages, var ogsaa Møntlovens Paabud om, at den ny Regningsenhed skulde være indført til 1 Januar 1875. Erfaringen andetsteds fra, hvor man var gaaet den modsatte Vej, viste, at Udgivelsen paa én Gang af de ny Mønter var heldigst, idet man saa at sige kunde give hver Mand dem i Haanden, hvilket ikke lod sig gjøre ved en Udgivelse efterhaanden, og endelig var ved denne Afgjørelse Hensynet til Sydsverig af Betydning, idet denne svenske Landsdel er saa daarlig forsynet med Skillemønt, at den, naar man her udgav Mønter, som der ikke strax var Trang til, vilde trække disse til sig.

Endvidere maatte der tages under Overvejelse, hvor meget man skulde udmønte. Dette var det jo vanskeligt at have nogen Mening om, og man havde derfor valgt den praktiske Fremgangsmaade at se efter, hvor meget der er udmøntet af gammel Smaamønt, hvilken Rolle denne havde spillet, og hvor meget der sandsynligvis vilde være at indløse af den. I Tidsrummet fra 1840—47 var der af 2-Marker, Marker og 8-Skillinger udmøntet for 257,000 Rdl.; men hertil kunde der ikke tages væsentligt Hensyn, da der ved denne Udmøntning var den Ejendommelighed, at disse Mønter bleve udmøntede med Nøjagtighed som Speciemønt uden Slagskat, ja i visse Forhold vare Markerne af større Værdi end Specien, idet 12 Marker indeholdt lige saa meget Sølv som denne og mere Legeringsstof, der havde Værdi til kemisk Anvendelse, saa at de udenlandske Affineringsforretninger havde Fordel af at indsmelte dem. Næsten lige saa hurtigt, som de nævnte Mønter udgaves, vandrede de derfor i Smeltediglen. Først langt senere, da Taleren var ansat som Møntagent i Altona, blev Finansminister Andrae gjort opmærksom paa dette Forhold, og der var da

blevet vedtaget en Lov, som tilstedede Udmøntningen af Markstykker med et slettere Forhold, $7\frac{1}{2}$ pCt. mindre Sølv. Herved vare Markerne blevne befriede for Indsmeltning.

I Tidsrummet 1853—73 er der af nye Marker blevet udmøntet 1,868,000 Rdl., men da man havde udmøntet for meget, henlaa der endnu 341,000 Rdl., som ikke vare satte i Cirkulation. Der er altsaa kun 1,527,000 Rdl. at indløse. Fireskillingerne havde altid været udmøntede lette med 12 pCt. Slagskat. 1840—73 var der af dem udmøntet for 877,000 Rdl. Den omløbende Sølv-Skillemonnt udgjorde altsaa 2,404,000 Rdl., og hertil maatte føjes 209,000 Rdl. i Broncemønt. Det var imidlertid næppe nødvendigt at udmønte saa meget i Øremønt. For det Første maatte der lages Hensyn til, at der i Hamborg, Lybæk og Hertugdømmerne samt til Dels Sydsværig cirkulerede en Mængde Marker og Fireskillinger samt til den næsten utrolige Mængde af den sidstnævnte Sort, som i Tidens Løb var forsvunden. Der vilde derfor kun blive Brug for Øremønt i et ringere Forhold, og hertil kom den Omstændighed, at, medens der hidtil udfordredes 6 Markstykker og 24 Fireskillinger til at ombytte Hovedmønten, Daleren, vilde der til at ombytte Kronen, der vilde komme til at spille en ganske anden stor Rolle end nu Tremarken, kun udkræves 4 25- og 10 10-Ørestykker. Med disse Betragtninger for Øje havde man bestemt sig til at udmønte pr. Individ af Befolkningen (denne beregnet i rundt Tal til 2 Millioner) 4 Stkr. 25-Øre, 5 Stkr. 10-Øre, $1\frac{1}{2}$ Stkr. 5-Øre, 5 Stkr. 2-Øre og 3 Stkr. 1-Øre, i Alt 37 Millioner Møntstykker. Oprindeligt havde Taleren anset 30 Millioner for tilstrækkelig, men havde under Arbejdets Udførelse modificeret sine Anskuelser noget. 5-Ørestykkerne vilde muligvis nok i Begyndelsen blive søgte, men det var dog tvivlsomt, om man i Længden vilde ynde en saa tung og stor Broncemønt, man burde derfor foreløbig ikke mønte for meget af denne. Udmøntningen af disse Pengearter vilde i Alt have en Værdi af 3,487,000 Kroner, eller omtrent $\frac{2}{3}$ af Beløbet af den udmøntede Rigsskillemonnt. For at man kunde danne sig et Begreb om dette Beløb, som sandsynligvis vilde blive helt færdig i Løbet af April Maaned,

anferte Taleren, at der her var Tale om en Sølvvægt af 68,500 Pd. og en Bronzevægt af 152,000 Pd.

Da Planen saaledes var lagt, gjaldt det om at skride til selve Udmøntningen, hvormed der var forbundet den store Vanskelighed, at Smaamønten skulde være færdig i Løbet af 9 Maaneder. Man maatte vel lægge Mærke til, at vor Mønt, lige saa lidt som nogen anden Mønt, er opført med Hensynet til Indførelse af Møntreformer for Øje, men kun for, naar Landet er forsynet med Mønt, at kunne vedligeholde denne Forsyning. Det viste sig ogsaa strax, at Mønten ikke kunde overkomme hele Arbejdet selv, men at man maatte ty til Assistance andetsteds fra. Taleren havde da først henvendt sig til Bestyreren for den kongelige Geværfabrik her i Staden, hvor det var ham bekjendt, at der foregik en stor Tilvirkning af Metal-Patronhylstre. Bestyreren var kommet ham i Møde med al Forekommenhed, men det havde vist sig, at Fabriken manglede de nødvendige Redskaber. Men den Samtale, han havde haft med Bestyreren havde faaet sin store Betydning, da den havde henledet hans Opmærksomhed paa at benytte udenlandske Industridrivende, og ved de Undersøgelser, han i den Anledning havde anstillet, var han kommen til at se en Indberetning fra Direktøren for den engelske Mønt, der havde været i samme Forlegenhed som vor, til Parlamentet, og hvor han meddelte, at han havde henvendt sig til to Firmaer i Birmingham, der havde løst den dem stillede Opgave særdeles tilfredsstillende, idet de ikke blot havde leveret Plader, men ogsaa præget Mønterne under Kontrol af nogle Embedsmænd. Saa vidt kunde vi ikke gaa, navnlig af Hensyn til Møntloven, som ligefrem udtaler, at ingen Udmøntning kan iværksættes ved Private eller overdrages Private ved Bortforpagtning eller paa anden Maade — hvilket han iøvrigt ønskede ikke havde staaet der, af Hensyn til at vi ikkun eje et Møntværk. Det var lykkedes Taleren at slutte Kontrakt under heldige Vilkaar med et af de paagjældende Firmaer i Birmingham, Ralph, Heaton & Sons, om at levere Pladerne udskaarne, randede, glødede, fuldt færdige til at stemples eller præges. Den Maade, hvorpaa disse udvalses i den paagjældende Fabrik, gjorde det

langt lettere at udskære Mønter af dem end af de Plader, man i Almindelighed benyttede ved Møntværkerne, der hovedsagelig ere beregnede paa Udmøntningen af Guld og Sølv. Det engelske Firma havde opfyldt sine Forpligtelser paa den hæderligste Maade, og vore Møntteknikers Erklæring gik ud paa, at det vilde være umulig at præstere Bronzeplader med større Akkuratelse. Naar en Industri kan drives saaledes i det Store som i Birmingham, kan Produktet altid leveres billigere, end vi herhjemme vilde formaa selv med den største Økonomi, og Resultatet af den nævnte Kontrakt havde da ogsaa været, at vi havde sparet 40,000 Rd. og indvundet en Tidsbesparelse af $1\frac{1}{2}$ Aars Arbejde, ikke at tale om, at vi undgik det store Slid paa Smelteovnene og alle Redskaberne, som er uundgaelig ved en stor Udmøntning af et saa haardt Metal som Bronze. Herved var man, da der heldigvis havdes et tilstrækkeligt Antal Prægepresser, bleven sat i Stand til at præge Sølv og Bronze meget hurtigt. Efter Talerens anbefaling havde man i Sverig anvendt samme Fremgangsmaade.

Hvorledes var nu Resultatet af Udmøntningen? Den 16 Januar 1875, altsaa ni Maaneder efter at den var begyndt, var der afleveret i Smaamønt 2,934,000 Kroner eller 27 Mill. Møntstykker. Der var saaledes blevet præget 3 Millioner maanedlig eller 120,000 daglig ved en Arbejdstid af $10\frac{1}{2}$ Time og med 5 Prægepresser, hvilket maa indrømmes er et meget respektabelt Resultat. Til Island og Færøerne var der af Hensyn til de lokale Forhold sammesteds allerede i September blevet udsendt noget over 1 Krone pr. Hoved, i Alt 97,000 Kroner, til Provinserne 1,277,000 Kroner og i Hovedstaden var der uddelt 515,000 Kroner, altsaa i Alt 1,889,000 Kroner; man havde saaledes endnu en god Reserve. I Hovedstaden med dens store Arbejderbefolkning brugtes der mere Skillemønt end i Kjøbstæderne og i disse mere end paa Landet — med Nøjagtighed kunde Forholdet ikke angives. Først afsendtes der i November til Provinserne $\frac{1}{4}$, af hvad der var udmøntet pr. Individ, og i Januar atter $\frac{1}{4}$. Resten havde Amtstuerne Ordre til at rekvirere, efterhaanden, som det maatte vise sig nødvendigt. I Kjøbenhavn havde man givet Enhver, hvad han ønskede,

kun med visse Modifikationer. Taleren var overbevist om, at der i Kjøbenhavn allerede var udgivet mere Smaamønt, end den almindelige Omsætning krævede, hvorpaa man saa et Bevis i den Omstændighed, at der i de sidste Dage allerede var begyndt at indkomme ny Mønt i Bankens Byttekontor, dog ikke i større Beløb. Man kunde lige saa lidt her som andetsteds forlange, at Staten skulde henvende sig til hver med hans Kvantum. Der var to Klasser, Handlende og Ikke-Handlende, og gjennem den første Klasse maatte den sidste forsynes; paa anden Maade lod det sig ikke gjøre. Dette og intet Andet kunde Staten derfor have for Øje. At træde i et direkte Forhold til hver af Landets 2 Millioner Indvaanere var en ligefrem Umulighed. Der maatte nødvendigvis være en vis Overgangs-tid, helst saa kort som muligt, men man maatte ikke vente, at hver Mand af varm, uegennyttig Interesse skulde stræbe at sprede Mønten. En medvirkende Aarsag til, at man i Begyndelsen ikke kunde faa ny Mønt nok, var, at mange Handlende havde villet benytte den gunstige Lejlighed til at skrue Priserne i Vejret og kunde derfor ikke blive hurtig nok forsynede. Det vilde imidlertid snart vise sig, at man havde faaet nok. Hvad der skulde gjøre Sit til Spredningen, var, naar man saa at sige kunde tage den gamle Mønt fra Folk, men hertil udfordres, at de Kasser, der skulle besørge Inddragelsen først nogenlunde ere færdige med Distributionen af den ny Mønt, thi Inddragelsen er et langt større og bestværligere Arbejde end Distributionen. Det var i Møntloven forbeholdt Kongen med 6 Maaneders Varsel at bestemme, naar den gamle Mønt ikke mere skulde gjælde som lovlige Betaling. Taleren haabede, at en saadan kongelig Resolution skulde kunne udgaa i April Maaned. Da var først den Tid kommet, da den gamle Mønt maatte forsvinde.

En Sammenligning vilde vise, at det i andre Lande ikke var gaaet saa heldigt. Indførelsen af Decimalsystemet i Frankrig havde medtaget over 30 Aar, i Tyskland havde man regnet den nuværende Overgangsperiode til 10 Aar, som, efter hvad der hidtil foreligger, næppe vilde slaa til. Det var 20 Aar siden, man i Sverig havde indført det ny Møntsystem med

Rigsdaler, delt i 100 Øre, men selv i Stockholm regnede baade Fruer, Piger og Bønder paa Torvet endnu ikke i Øre, men efter gamle Skillinger. Den første Nødvendighed for Reformens Gjennemførelse var Hurtigheden i Udmøntningen — i saa Henseende var 120,000 Stkr. om Dagen et talende Resultat, mod hvilket slige Smaaligheder ikke havde noget at sige, at der paa enkelte Mønter kunde mangle en Straale i Stjernen — eller at N. N. havde maattet vente et Par Dage før han kunde faa ny Mønt. Slige Klager eller de andre der vare fremkomne havde Taleren ikke kunnet tillægge nogen Betydning.

Der havde ved Overgangen vist sig forskellige Misforstaaelser fra Befolkningens Side. Først var der Ukundighed med Hensyn til de Summer, som skulde rekvireres. En enkelt Næringsdrivende havde saaledes henvendt sig direkte til Taleren med Anmodning om endelig at faa 5000 Kroner Smaamønt til sin Butik. Han var imidlertid bleven gjort opmærksom paa, at det var 95,000 Stykker, som han og hans fem Svende vilde bruge to Dage om at tælle. Han havde faaet 1500 Kroner, men havde nok endnu en Slump i sin Skuffe. En anden Mislighed var den, at Befolkningen ikke havde forstaaet, i hvilket Forhold man skulde forlange de nye Mønter. Det var gaaet saa vidt, at Folk havde begjæret 100 Kroner af hver Sort. Der brugtes imidlertid kun i Omløbet 10 Kroner i 2-Ører mod 100 Kroner i 25-Ører og 50 Kroner i 10-Ører. Ogsaa mange af Oppebørselsbetjentene havde gjort sig skyldige i slige Misforstaaelser. Der havde — foruden den Ulejlighed, Finanshovedkassen havde haft med Forsendelsen til Provinserne — været et stort Apparat i Gang for at distribuere Mønter; ikke blot havde Bankpersonalet, som jo egentlig ikke havde noget med Sagen at gjøre, vist stor Beredvillighed til at arbejde derfor, men ogsaa Privatbanken, Handelsbanken og Landmandsbanken havde med Redebonhed ydet deres Assistance til Distributionen i Hovedstaden.

Det var tilfredsstillende — og lige over for dette Resultat maatte alle Klager forstumme — at man i 14 Dage havde kunnet forsyne hele Hovedstaden med Skillemønt. Naar man med dette for Øje vilde spørge ham, om han følte sig beroliget

for Gjennemførelsen af Systemet, saa vilde han sige, at Staten havde gjort sin Pligt, men særdeles meget beroede paa de Private. Hvert Individ maatte med Resignation finde sig i Forandringen og søge sig til Rette i den ny Mønt. Man burde helt abandonnere den gamle og kun handle i ny Mønt i Erkjendelsen af Decimalsystemets Fortrin ved Anvendelsen af alle Beregninger. Den bedste Vej, ad hvilken ikke blot de ny Værdiforhold, men ogsaa Regning efter Decimalsystemet kunde træde ud i Livet, var gennem Skolerne; thi Børnene maatte i mange Forhold kunne gjøre de Ældre fortrolige med Anvendelsen af det ny System. Taleren fandt det derfor meget beklageligt, at der, som det synes, endnu mange Steder, han vidste det af personlig Erfaring, blev givet Børnene Regneopgaver i Mark og Skilling.

Taleren gav dernæst et kort Tilbageblik over Møntreformens Gang. Den 3 Juni 1872 var det første officielle Skridt gjort til et nyt Møntsystems Indførelse, idet der blev nedsat en dansk Kommission desangaaende. Allerede en Maaned efter fremkaldte det nordiske nationaløkonomiske Møde Nedsættelsen af den internationale Kommission, som udarbejdede det Udkast til den Konvention, der danner Grundlaget for Sverigs og Danmarks Møntvæsen, medens Norge var faldet fra. Dog havde dette Land senere gjort et Skridt i samme Retning, som det vilde blive nødt til at gjøre fuldt ud, hvis det ikke vilde udsætte sig for Uorden i sine Omsætningsforhold. Den 23 Maj 1873 udkom Møntloven, og da Mønten, som var under Ombygning, blev færdig, begyndte Guld-Udmøntningen i August 1873. Man kunde med berettiget Tilfredshed se tilbage paa Gjennemførelsen af Sagen, idet det var lykkedes ikke blot at indføre en ny Værdimaaler men ogsaa en ny Regneenhed i Løbet af 20 Maaneder, et Resultat, som endnu ikke var opnaaet i noget andet Land. Dette skyldtes, at Sagen var bleven omfattet med sand Interesse af Alle, som havde haft med den at gjøre, ikke blot blandt de Overordnede, men ogsaa de Underordnede havde vist den største Grad af Beredvillighed, Interesse og i flere Tilfælde personlig Opofrelse. Han maatte ogsaa fremhæve den Maade, hvorpaa Nationalbankens Direktion havde

stillet sig til Sagen fra først til sidst, og den fortrinlige Samvirken, der hele Tiden havde været mellem Finanserne og Banken. Dette havde bl. A. medført den store Behagelighed for Finanserne, at de havde kunnet gennemføre Reformen med en forholdsvis ringe Driftskapital, idet Banken efterhaanden havde modtaget de udmøntede Penge som Dele af sin Metalbeholdning.

Sluttelig maatte Taleren fremhæve den Stilling, som Finansministrene Krieger og Fønnesbech havde indtaget til Sagen, idet de med det rette Blik for Sagens Beskaffenhed og Betydning havde lagt dens Udførelse i alt Væsenligt i én Mands Haand, og da dette Hverv var blevet ham til Del, skyldte han disse Herrer en Tak for den Tillid, de havde vist ham; thi netop ved den Maade, hvorpaa han var bleven stillet til Sagen, havde man kunnet forbigaa mange Hensyn og trættende Detailler, der ellers altid ere forbundne under administrative Forhold med forskellige Instanser, og det var ikkun derved, at han ved Siden af sin Bankdirektørvirksomhed havde kunnet ofre Sagen den fornødne Tid samt den Interesse og Energi, der ere den bedste Løftestang ved Gennemførelsen af ethvert stort Foretagende.

Til dette Foredrag knyttede der sig følgende Diskussion:

Bureauchef **Falbe Hansen** takkede Etatsraad Levy for den interessante Meddelelse, der afgav et nyt Bevis paa den Dygtighed og Omsigt, hvormed den saa indgribende Reform var bleven gennemført og hvorved det var lykkedes saa godt som fuldstændigt at undgaa alle de Ulemper, der ellers altid vare knyttede til en Forandring af Værdimaaleren. Blandt de Mange, der havde Andel i Æren for dette heldige Resultat, tilkom Etatsraad Levy den ypperste Plads.

Taleren ønskede at rette nogle Spørgsmaal til Levy i Anledning af den givne Meddelelse:

1) Kursforholdene stillede sig for Tiden saaledes, at det maatte være fordelagtigt at indsmelte vore nye Guldmønter, havde en saadan Indsmeltning fundet Sted i større Omfang? Hvis ikke, ved hvilke Midler havde Nationalbanken da været i Stand til at forhindre det? Var muligen Udleveringen af Guldmønt,

trods Bladenes Bekjendtgørelse herom, jendnu ikke aldeles fri og ubegrænset? Hvor meget havde man nu i Behold af Guldmonterne? Taleren antog, at det Meste af hvad der var sat i Cirkulation alt var indsmeltet og sendt bort til Frankrig eller Belgien.

2) Der var gaaet Rygter om, at der ikke vilde blive udmøntet flere Guldmonter efter den gamle uskjønne Model. Taleren ønskede at vide om dette Haab var grundet eller ej.

3) Havde Myndigheder tænkt paa særegne Midler til at inddrage den gamle Skillemønt, den blotte Indkaldelse vilde være utilstrækkelig, thi de Handlende saa deres Fordel ved at holde den i Cirkulation.

Hvis Tiden havde tilladt det, var der endnu et Spørgsmaal, der kunde have dannet et passende Emne til Diskussion, det var Spørgsmaalet om, hvilken Indflydelse den ny Regningsenhed vilde udøve paa Priserne. Taleren vilde dog ikke undlade at benytte denne Lejlighed til at erklære det som sin Overbevisning, at efter hans Formening vilde Virkningen blive det Modsatte af hvad der almindelig antoges, nemlig en Reduktion af Priserne; thi Forholdene vare for Øjeblikket saaledes og vilde i nogen Tid rimeligvis vedblive at være saaledes, at Konjunkturerne vare nedad gaaende, saa at de Handlende snarere end at sætte Priserne op vilde have ondt nok ved at holde dem paa den gamle Plads. Var Reformen kommen for et Aar siden, vilde derimod Resultatet utvivisomt være blevet en Fordyrelse, thi da havde de Handlende Overtaget, men nu var det Publikum, der begunstigedes af Forholdene. Enkelte af de Forhøjelser der var indtraadt skyldtes ikke Møntreformen, men var en blot Udsættelse af en Forhøjelse, som var begrundet i Forhold der alt vare indtrufne for et Aar siden.

Skolebestyrer **Rasmussen** mente, at Kultusministeriet ikke havde undladt at gjøre, hvad det kunde, for at der i Skolerne regnedes med de ny Mønter, og han henviste i saa Henseende til Kultusministeriets Cirkulære herom. Der var ogsaa udkommet en Masse ny Regnebøger, hvor det ny System var anvendt. Enhver Skole havde vistnok taget det nødvendige Hensyn til Møntforandringen.

Levy svarede Falbe Hansen, at han ikke havde hørt Noget om, at der paatænkte indført et nyt Præg for vore Guldmønter, og han vilde heller ikke anse det for heldigt, om man allerede nu vilde gjøre en Forandring ved Præget, om hvis Smagfuldhed Meningerne unægtelig vare delte, skjønt det var Kunstakademiet der havde leveret Modellerne. Ved Mønten i Berlin var der forøvrigt blevet givet de danske Mønter det Vidnesbyrd, at Gravuren var særdeles godt udført. — Naar der spurgtes om vore Guldmønter i større Omfang vare gaaede til Udlandet, saa havde der ganske vist paa Grund af Kursen paa udenlandske Vexler været en vis Tendens til at exportere dem, hvori man maatte finde sig med Resignation. Naar Banken udelukkende vilde tage Hensyn til sin egen Interesse, kunde den betragte Guldexporten med Ligegyldighed, naar der blot lod sig indløse et tilsvarende Seddelbeløb, og naar den ikke havde gjort det, var det af Hensyn til Statens Bestræbelser for at faa tilstrækkelig Smaaønt præget. Saavidt muligt havde man søgt at forhindre Guldets Udvandring Syd paa, og der var af Taleren blevet rettet en aldeles privat Henvendelse til Banker og Vexlerer, der med stor Imødekommen havde lovet at gjøre, hvad der stod i deres Magt for at forebygge Guldets Udvandring til Tyskland, Frankrig eller England. Ved Rejsende og paa anden Maade var der ganske vist gaaet Noget til disse Lande; men det var dog ikke store Sager. Til Sverig og Norge ligesom til Landets eget Forbrug var der derimod udleveret betydelige Summer, og Exporten til disse Lande havde man heller ikke søgt at forhindre. I den sidste Tid var der dog ogsaa kommet Noget tilbage til Banken fra Norge og Sverig. Den tilbageværende Beholdning i danske Guldmønter beløb omtr. 14 Mill. Kroner, og der var kun givet 7 Millioner ud. Der var her i Landet ikke saa Lidet i Omløb. Syd paa kunde der næppe være gaaet 2 Millioner Kr. — Hvad endelig Spørgsmaalet om Inddragningen af de gamle Mønter angik, henviste Taleren til Møntlovens Bestemmelser herom, hvorefter de, som allerede omtalt i hans Foredrag i Aften, kunde inddrages med 6 Maaneders Varsel. Naar de gamle Mønter ophørte at være lovligt Betalingsmiddel, vilde det ligge i Folks egen Interesse

at skille sig ved dem, uagtet der i denne Retning ingen Straffebestemmelser fandtes i Møntloven, Noget, der forøvrigt kunde have været hensigtsmæssigt for at forebygge at de efter frivillig Overenskomst skulde kunne gaa i private Betalinger.

Professor **Frederiksen** nærede ingen Bekymring med Hensyn til Spørgsmaalet om de gamle Mønters Inddragning. Derimod ønskede han større Klarhed i Spørgsmaalet om, hvorledes Banken veksler mod Guld. Vexler Banken frit og uhindret mod Guldbarrer? Kurserne f. Ex. paa Sterling tydede ikke derpaa.

Levy mente, at det ikke lod sig gjøre at veksle Sedler mod Barrer. Derimod solgte Banken Barrer, og den havde baade solgt saadanne og anden Guldvaluta; forøvrigt efterspurgtes Barrer ikke af Private. Banken havde ogsaa solgt Sovereigns, men ganske vist ikke til Pari. Guldfoden var hos os langt mere gennemført end i Tyskland, ja endog end for Tiden i Frankrig. Den gennemsnitlige daglige Vexlen af Sedler mod Guldmønt havde i Bankens Byttekontor i længere Tid udgjort ca. 10—12000 Kr., foruden hvad der udredes i større Omsætning, saaledes nylig 1 Million Kroner til Forsendelse til Sverig.

Frederiksen indrømmede, at Reformen var gennemført langt bedre her end i Tyskland, men fastholdt, at vi ikke havde fuldstændig Guldfod, saa længe Banken benytter sin Ret til at veksle mod Sølv. Det var godt, at vi kunde vente at faa den til Maj; men man havde ventet at faa det allerede i Fjor Maj. Det var godt, at Metal gik ud, naar Kurserne krævede det. Naar Banken blot vilde give Barrer, vilde Formaalet være naaet. Netop det at man ikke frit vekslede mod Barrer, gjorde at mange Mønter gik bort. Taleren hævdede Vigtigheden af snarest muligt at gjøre Guld til Basis for Omsætningen, Noget Levy ogsaa tidligere bestemt havde anerkjendt.

Levy haabede, at Banken fra Maj vilde kunne veksle udelukkende mod Guld. Til alle vore indenlandske Omsætninger havde vi Guld, Barrer egnede sig ikke til mindre Vexlinger, og Guldfoden var i Virkeligheden alt gennemført. Banken havde for at fremme Møntsagen gjort ikke ubetydelige Ofre, bl. A. ved at sælge Vexler paa Hamborg og London til forholdsvis

lave Kurser, og Ingen havde paa Grund af den fulgte Fremgangsmaade været forhindret fra at opfylde sine Forpligtelser i Udlandet. Hvis Frederiksen var Enehersker over Banken, hvorledes vilde han saa have stillet sig? Vilde han ganske have set bort fra Statens Interesse ved Møntsagens Gjennemførelse?

Frederiksen indrømmede, at vi vel til Dels, men ikke fuldstændig, havde Guldfoden. Til hvad Nytte var det, at Guldet laa til Grund for vort Pengevæsen? Det var ligegyldigt om Guldmønter cirkulerede i Landet; men det var vigtigt, at man altid kunde vexele mod Guld, naar man havde Brug for det til Udlandet; derved bestemte det hele vor Pengemængdes Værdi. Forholdet mellem Staten og Banken, Mønt- og Bankdirektøren, var ham ikke ganske klart; men naar Staten blot havde paalagt Banken Pligt at vexele mod Guld, skulde Banken blot udelukkende varetage sit eget Tarv; det vilde være det Bedste for alle Parter.

Levy advarede imod under alle Forhold lige stærkt at holde paa Theorierne. Frederiksen vilde sikkert, naar han havde været den Afgjørende, have handlet ligesom Nationalbanken; han vilde ikke have tilsidesat Statens Interesser.

Fuldmægtig Marius Gad vilde gjøre Etatsraad Levy et Spørgsmaal. Levy havde anført den Omstændighed, at der i Sverige cirkulerer en Del danske 16- og 4-Skillinger, som en af de Grunde, der talte for, at der ikke udmøntedes lige saa megen ny Smaamønt, som der eksisterer gammel Smaamønt. Taleren bad om nøjere Forklaring af dette Punkt. Det forekom ham nemlig, at netop den Omstændighed, at Sverige bruger dansk Mønt, vilde nødvendiggjøre en større Udmøntning i Danmark.

Levy var, naar han havde anført denne Grund, gaaet ud fra den Forudsætning, at Sverige herefter selv vilde udmønte tilstrækkelig Smaamønt.

Hermed sluttede Mødet.

Hr. Grosserer D. B. Adler, som var tilstede under en Del af Mødet, men blev forhindret i at deltage i Diskussionen,

meddelte under denne privat til Foreningens Bestyrelse nogle Bemærkninger, som han, hvis Lejligheden havde tilladt det, vilde have fremsat i Anledning af Etatsr. Levys Foredrag; og da Bestyrelsen fandt at det maatte interessere Læserne, at blive bekendte med Hr. D. B. Adlers oplysende Bemærkninger, har han efter dennes Anmodning tilladt, at Hovedindholdet af disse refereredes her:

«Møntsagen er utvivlsomt blevet ledet med stor Dygtighed, Energi og Imødekommen fra alle Sider, og særlig skylder man Etatsraad Levy megen Tak for hans fortrinlige Ledelse af den, om man end i Enkelthederne kan have en fra hans afvigende Opfattelse. Saaledes tror jeg, at han ansætter Forbruget af mindre Mønt for lavt, specielt at 5 10-Ørestkr. pr. Hoved ikke vil forslaa. — — Jeg tror ogsaa, at Bureauchef Falbe Hansen har Ret i at antage, at Møntreformen for Øjeblikket, da Priserne ere nedad gaaende, snarere vil bidrage til end yderligere at gjøre Forbruget billigere end omvendt. — — Hvad angaar den Bebrejdelse, Etatsraad Levy rettede til Skolerne, at de ikke bidrog nok til at skaffe den ny Beregning Indgang, da beklager jeg, at han ikke rettede Bebrejdelsen til andre Steder, hvor den fortjente at ramme stærkere, baade fordi der gaves Exempel paa at regne med gammel Beregning og paa at virke til Fordyrelse, jeg mener hermed Statsautoriteterne, der til Dels beholde den gamle Beregning, og reducerer til Krøner, til Dels afrunder saa stærkt opad, at derved gives et meget daarligt Exempel; det glæder mig at erfare, at Overformynderiet kun omsætter 2 Sk. til 4 Øre i det Fradrag, det beregner for Bestyrelsen af Umyndiges Midler.

Hvad angaar Ordskiftet mellem Professor Frederiksen og Etatsraad Levy, da har Førstnævnte forsaavidt utvivlsomt Ret, at naar det betragtes som en Velvilje, at der gives Guld, da er Guldfoden ikke fuldt indført; den er meget vidt fremmet, videre end paa de fleste andre Steder i saa kort Tid, men den er ikke fuldt indført; — et andet Spørgsmaal er, om det ikke er rigtigt, at man er gaaet frem som man er i at standse med den fuldkomne Indførelse, og deri tror jeg, at man maa slutte sig til Etatsraad Levy, idet jeg blot bemærker, at man burde

have undladt at lade en Meddelse fremkomme i Berl. Tid., som om nu Guld uden videre kunde faas, ligesom jeg betvivler, at man naar sit Formaal helt, at ville forhindre Guldudførsel til Syden, naar man afleverer, hvad der forlanges til Sverig og Norge; Vejen fra Sverig til Tyskland over Malmø er ikke saa vanskelig at finde, og medens jeg tror, at her virkelig er et saa smukt Forhold imellem Nationalbanken og andre Banker og Bankierer, at herværende ej vilde gjøre denne Forsendelse, saa har Sverig jo ikke nogen Forpligtelse, og kan, naar det konvenerer, sende det Guld, det har faaet herfra, til Tyskland, og det vil sikkert ske, naar de af Etatsraad Levy omtalte svenske Kurser paa L. St. holde sig. De Grunde, hvorfor jeg finder det rigtigt ikke at handle som om vi havde Guldmøntfoden fuldt indført, førend vi dertil ere forpligtede, er at den Overgangstilstand, som i andre Lande hersker i denne Retning, navnlig i Tyskland, vilde udsætte det Land, der ikke ogsaa holdt Sagen i det Uvisse, for de Ulemper en meget stærk Pengeforsending altid foraarsager, idet den ikke alid alene blot benyttes til at sende de Penge bort, man skylder, men til at man virkelig laaner Udlandet Penge, og derved fremmer en Pengeknaphed hjemme; jeg skal se noget nærmere at forklare dette, idet jeg tillige skal meddele Dem, at det ingenlunde selv i de store Lande, og selv i det fri England, er usædvanligt, at man søger at forhindre Metaludførsel; her bruger man den milde patriarkalske Form, at Etatsraad Levy anmoder om ikke at gjøre det, og man undlader det, og i andre Lande bruger man den Form, at Hovedbanken, naar det er knapt paa Pengemarkedet, og den er den væsentligste Diskontent, og væsentlig hjælper til at lette Pengemarkedet, da viser stor Tilbageholdenhed ved Diskontering af Vexler paa de Huse, der beskæftige sig stærkt med Udførsel af ædle Metaller, om end disse Huses Soliditet er udenfor al Tvivl.

Jeg skal nøjere forklare min ovenfor udtalte Anskuelse, at man ved Forsendelse af Penge meget hyppigt kommer til at foraarsage Udlaan af Landets Midler til Fremmede og jeg vil tilføje Ikke-Afbenyttelse af Laan hos disse; og at Laan til

Fremmede kan virke ubehageligt for det egne Pengemarked, behøves jo næppe at berøres; men jeg maa forklare, at jeg ogsaa kalder det Laan til Udlandet, naar vi holde Portefølje af udenlandske Vexler, idet dette selvfølgelig er et Laan, naar vi ere Diskontenter af Udlandets Akcepter.

Jeg tror, at Banken handlede meget rigtigt i at søge at forhindre Guldudførselen, baade fordi den derved støttede Regeringen i dens Udmøntninger, og fordi den derved forebyggede, at Pengemarkedet blev end mere knapt i en i Forvejen pengeknapp Tid, og Banken vilde, naar Guld gik ud, som den senere maatte indforskrive, have haft større Tab, end det Offer den bragte ved at holde Kursen noget lavere, end Forholdene berettigede den til; dette vil let forstaas, naar man betænker, at Guld-Ud- og Indførsel koster to Gange Fragt, Assurance og Smaaudgifter, og mindst én Gang Provision. Min Paastand om at Udførsel af Penge i Stedet for Remittering af Vexler kan genere Pengemarkedet synes at stride imod Theorien, at der ikke kan være Forskjel paa disse to Betalingsmidler, men jeg tror dog det er let at bevise Rigtigheden af denne Paastand.

Som jeg allerede har antydnet, ere de Vexler paa Udlandet, Bankerne holde i Portefølje, virkelig et Laan til Udlandet (i mange Tilfælde en meget rigtig Pengeanvendelse, en udmærket Reserve), og et Laan, der ikke ydes os under samme Form, da ingen udenlandsk Bank har nogensomhelst Interesse i at ligge med Vexler paa Danmark. Naar en herværende Debitor skal betale sin Gjæld til Udlandet, kan han gjøre det enten ved at købe Vexler eller forsende Kontanter herfra. Kjøber han Vexler, faar han disse enten af vore Beholdninger, formindsker altsaa vore Laan til Udlandet; eller Banker og Bankiers benytte deres Kredit i Udlandet for at tilfredsstille hans Behov: I begge Tilfælde gaa altsaa ikke Pengene strax ud af Landet, hvad de gjøre, naar han sender Kontanter. Nu véd jeg meget vel, at for de Vexler, der fandtes i vore Beholdninger, kan Penge indforskrives, og at Dækning maa sendes for de Vexler, der trasseres paa Kredit, men i en pengeknapp Periode spiller den Tid, der tabes ved at Penge gaa bort og atter komme tilbage, og der vindes ved at Dæk-

ning afsendes senere, ofte en ikke uvæsenlig Rolle; den kan føre fra et pengeknapt til et pengerigeligt Marked; vi vide her af Erfaring f. Ex. i December Termin, hvilken Forskjel med Hensyn til Pengeknaphed et Tidsrum af 14 Dage ofte gjør.»

Vi skulle indrømme Grosserer Adler, at det er yderst vanskeligt at opstille Regler for, hvad der bør gøres i Pengekriser. Det er med Held, at man i store Kriser har anvendt saa abnorme Midler som Nedsættelsen af Diskontoen og en pludselig Udvidelse af Omsætningsmidlet. Ligeledes skal Ingen villigere end vi indrømme, at vore Terminer med deres pludselige forbigaaende Krav af ikke faa Millioner i alt Fald nødvendiggjøre ganske særegne Foranstaltninger.

Derimod kunne vi lige saa lidt indrømme ham som Etatsraad Levy Rigtigheden af den Sætning, at Nationalbanken støtter Statens Udmøntning ved at forhindre Udførselen af Guld. Lige saa lidt som vi kunne billige, at Banken gjør Forskjel paa Tyskland og Malmø, lige saa lidt kunne vi indse det Rette i at skjelne mellem Guld til den indre Cirkulation og til Udførsel. Betaler det sig at udføre Guld, vil dette lige saa vel finde Vejen til Udlandet fra den indre Cirkulation som fra Malmø; det vil i alt Fald kunne betale sig at indsmelte Guldmønter, saa snart Prisforskjellen er stor nok til at dække den lille ubetydelige Slagskat. Det er derfor, at vi for vort Vedkommende netop ikke kunne se Andet end, at enhver Hindring i Udførsel af Guld netop ogsaa umuliggjør Cirkulationen i det Indre. Vi beklage dette ikke, fordi vi sætte Pris paa, at Guldmønterne virkelig gaa her i Landet, men fordi vi lægge Vægt paa, at vore Penges Værdi nøje bestemmes af Guldets. Heller ikke ere vi vistnok fuldkommen enige med Grosserer Adler i hans Mening om Indvirkningen paa Pengemarkedet. Vi skulle et Øjeblik lade Spørgsmaalet om Bankens Kjøb af og Pris paa Vexler paa Udlandet være ude af Betragtning og udelukkende holde os til vor Fordring om, at Banken skal være pligtig til at vexe Sedler med Guld, hvad enten det er til Udførsel eller til andet Brug. Naar der gaar Guld ud, maatte det da ganske

vist udøve Indflydelse paa Pengemarkedet og paa Diskontoen. Men denne Indflydelse anse vi netop for overordenlig heldig. Vi kunne ikke indse Nødvendigheden af, at Banken nogensinde skulde indforskrive Guld med Tab. At man ikke kunstig bør holde Diskontoen hverken for lav eller for høj, turde man dog maaske nu anse for fastslaaet, navnlig efter den nyere Tids interessante Diskussioner om den franske Banks tidligere uheldige Praxis i denne Retning. Naar vi gaa ud fra Bankens Pligt til at vexe — efter vor Mening ganske vist helst ogsaa mod Barrer — kunne vi ganske vist vanskelig se nogen anden væsentlig Regel for Bankens Kjøb af Vexler paa Udlandet end, hvad dens egen Fordel byder. At det ikke er muligt og heller ikke vilde være rigtigt at skjelne mellem rene Laan og andre Gjældsforpligtelser, indrømmer vistnok ogsaa Grosserer Adler os. Selv i Terminerne kunne vi forøvrigt vanskelig se, at der paa samme Tid kan være Trang til at føre Guld ud. I alt Fald maatte det være lokale Forsendelser af sær Vigtighed. Og at Tyskland befinder sig i en Overgangstilstand med Hensyn til sin Møntfod, er i vore Øjne snarest en Grund til at ile med den fuldstændige Fastslaaen af Guld møntfoden hos os, fordi vi derved bedst holde os udenfor de skadelige Paavirkninger derfra.

N. C. F.
